

VRAAGBAAK: PIJPEN MET GRAVEERFOUTEN

door Piet Smiesing

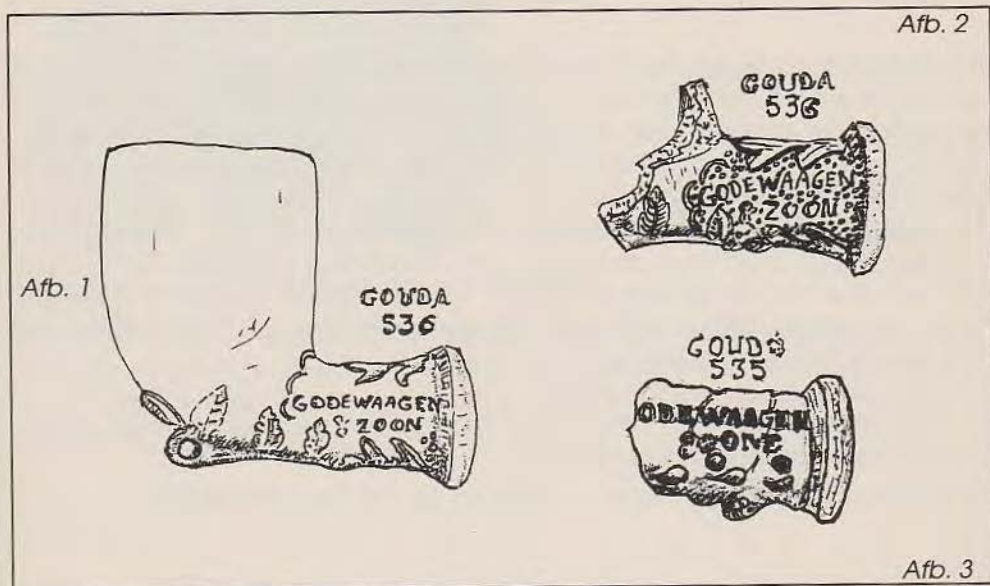
In "Vier Goedewaagen rietsteelpijpen"(1) schenkt Duco aandacht aan graveerfouten in mallen van de firma Goedewaagen, die hij blijkbaar in zijn bezit heeft. Hij beschrijft deze mallen als volgt:

"Opmerkelijk zijn de vormnummers 535 en 536, waarvan uit de eerste een pijp is afgebeeld. Beide mallen dragen op de steel het opschrift Gode-waagen. Kennelijk een fout van de graveur. Bij de doodskop-pijp is het steelopschrift dichtgesoldeerd. De vorm lijkt mij van Gouds makelij, vooral gezien de roodachtige gloed en de hardheid van het messing".

De doodskoppijp die hij bij dit artikel heeft afgebeeld, heeft inderdaad geen vormnummer en de fabrikant heeft door het dichtsolderen van het opschrift op de steel willen voorkomen, dat pijpen met dit foutieve opschrift in omloop kwamen.

Bodemvondsten

Toch heb ik een drietal bodemvondsten in mijn verzameling die aantonen dat pijpen met dit foute opschrift in de handel zijn geweest.

De rietsteelpijp op *afb. 1*, die werd opgegraven uit een vuilnisbelt in Zeist, toont op de linkerzijde van de steel het opschrift Godewaagen en op de andere zijde Gouda en het vormnummer 536. Deze pijp is, gezien het nagenoeg ontbreken van de gepukkelde arcering, in een lang gebruikte mal vervaardigd. Sporen van zwarte vernis geven aan, dat de pijp werd ge-

verfd. De firma Goedewaagen prijst deze pijpenserie in haar catalogus aan in diverse kleuren.

Het pijpenfragment op *afb. 2* werd in het park Vechtzoom in Utrecht gevonden. De pijp heeft hetzelfde vormnummer 536 en de schrijffout Gode-waagen. Deze pijp werd echter, gezien de kleine verschillen, in een andere mal vervaardigd dan de rietsteelkop van *afb. 1*.

Ook van de doodskoppijp werd in Zutphen een fragment gevonden. Op *afb. 3* zien we op de linkerzijde: Godewaagen & Zone.

Conclusie

Uit bovenstaande mogen we concluderen dat de firma Goedewaagen niet heeft kunnen voorkomen, dat pijpen uit drie verschillende malen met foutieve tekst bij de consument zijn terechtgekomen. De vraag blijft echter of het hier mogelijk een vorm van falsificatie betreft. De mal van pijp *afb. 1* is, gezien de vage afdruk, lang gebruikt. De ongebruikelijke uitgang 'Zone' in plaats van 'Zoon' op het steeltje van *afb. 3*, geeft aan, dat deze pijp waarschijnlijk in Duitsland is vervaardigd.

Misschien kunnen lezers deze voorbeelden nog aanvullen. Graag reactie richting pijpenvraagbaak.

Baronitepijpen

Nog een leuk voorbeeld van een bodemvondst vormt een opgegraven fragment van een afwijkende baronitepijp.

De baronitepijp onderscheidt zich van andere gegoten pijpen, doordat de pijp door een gepatenteerd procédé van een dubbele wand is voorzien. Fred Tijmstra heeft dit uitgebreid beschreven in zijn artikel "De dubbelwandig gegoten pijp" (2).

Het gevonden fragment is echter niet dubbelwandig maar heeft een enkele wand. De stelen van baronitepijpen zijn gemerkt met een ovale ronde tekst 'Baronite 12201 Made in Holland'. Op de witte, geglazuurde steel van de bodemvondst lezen we echter in een geel ovaal de afwijkende tekst 'Baronite Ned. Octr. 12201'.

Dat een dubbelwandige baronitepijp ook soms is voorzien van een door-rookplaatje, getuigt een goed doorgerookte baronitepijp in mijn verzameling. Op de achterzijde van de kop zien we een prachtig doorgerookt plaatje van een Volendams gezin!

Geraadpleegde literatuur

- 1 Duco, Don, Vier Goedewaagen rietsteelpijpen, *Pijpelijntjes*. III-2, 1977
- 2 Tijmstra, Fred, de Dubbelwandig gegoten pijp, *PKN XIV*, 56, p.374-383